GAZETA KRAKOWSKA

Nro 26.

z KRAKOWA DNIA 31 MARCA 1824 ROKU we ŚRODĘ.

Z Warszawy d. 22 Marca.

(Artykuł nadesłany.)

W wyszłym z druku 5tym Nrze *Izydy Polskiey*, pomiędzy innemi z gra-nicznemi, znayduiemy kilka ważnych wynalazków lub ulepszeń dokonanych w Warszawie, przez naszych rodaków. Ponieważ postęp tych e dowodzi nietylko pomyślnie rozkrzewiaiącego się w kraiu przemysłu, ale razem, iż się i w tym zawodzie wyższe na ziemi naszey rozwiiaią talenta; co w sercach do oyczystey sprawy przywiązanych, przyiemne wzbudzać musi uczucie; przeto nie wątpiąc, iż mile przyymie o nich wiadomość i ta część publiczności, która *Izydy Polskiey* nie czyta, podaiemy tu krotki rys onychże.

Doktor Mile, Prof: przy Uniwersytecie tuteyszym, iuż przed dwoma laty wynalazł dwa aparaty: ieden pneumatyczny, do rozrzedzania powietrza w zamkniętych naczyniach, niemaiący żadnych klap, kurków, czopków lub stępli; drugi do wydania wielkiego stopnia ciepła. Opisanie i rysunki obudwóch znayduią się w Rocznikach Król: Warsz: Towarzystwa Przyiaciół Nauk. Obecnie wynalazca zastósował pierwszy z swoich aparatów do ulepszenia processu gorzelnianego: ale który i do zakładów warzelnych (n. p. soli różnego gatunku, potażu i t. p.), oraz farbierskich i t. d. przydać się może. Użycie zaś onego przynosi naprzód tę korzyść, iż się płyny w niższych stopniach gorąca gotuią; powtóre, iż przedmiot na gołym ogniu gotowany, przypalić się nie może. Usiłowano oddawna obmyśleć tego rodzaiu przyrządzenie; iakoż we Francyi Lebon wynalazł aparat destylacyyny, gotuiący robotę pod zniżonym przyciskiem atmosfery, ale zbytnia komplikacyia nie dozwoliła z niego użytkować nikomu. W Anglii Tritton w takimże systemie urządził destylacyią: ale do swoiego aparatu, osobny do tego skład maiącego, zastósował zwyczayną machinę pneumatyczną; świeżo zaś Dr. Arnot, także w Anglii, wziął patent na machinę tego rodzaiu, (która w *Izydzie* obok aparatu P. Milego, dla porownania, iest umieszczoną) lecz ta potrzebuie studni, pompy, klap i kurków. Aparat Polski nie tylko że iest prościeyszy, tak dalece,

iż każdy kotlarz zrobić go potrafi, ale przed wszystkiemi ma ieszcze i tę zaletę, iż do każdego aparatu gorzelnianego zastósowanym bydź może.

Innym wynalazkiem tegóż Doktora Mile, o ktorym *Izys* teraz wiadomość podaie, iest barometr do śledzenia drobnych oscyllacyi w powietrzu. Wynalazek takowy należy do rodzaiu, nad którym dotąd gdzieindziey bezskutecznie pracowano. Towarzystwo Warszawskie Przyiacioł Nauk, rozprawę w tey materyi od autora napisaną, przyięło do swoich Roczników.

Niedawno wynalezione przez nieiakiego Hefenbergera młyny do mielenia mąki bez kamieni, wielkie zrobiły wrażenie. Kommissyia od Cesarsko Królewskiego Towarzystwa rolniczego w Wiedniu, do ocenienia ich użyteczności wyznaczona, zdaiąc mu sprawę z tego poruczenia, wyrzekła: "iż nietylko więcey czynią, niżeli się można było spodziewać, ale prostością swoiego mechanizmu zadziwiaią.,, Tymczasem, pewien Xiąże, znakomitą w Rządzie naszym piastuiący dostoyność, którego talentowi niektore, szczególniey w rolnictwie, użyteczne machiny wiele szczęśliwych pomysłów i ważnych ulepszeń są winne, obeyrzawszy pierwszy raz te młyny, zaraz się z tem odezwał, iż prościeyszemi bydź mogą, a co wyrzekł, to iuż i uskutecznił. Podług iego systematu, mechanizm tak dalece został uproszczonym, iż zamiast dwóch walców, które w tamtych młynach są potrzebne, w nowym tylko ieden, daleko skuteczniey, to iest mnieyszą siłą, więcey w danym czasie i doskonaley zemleć potrafi. Własności iego, ktore mu daią wyższość nad tamtemi, są w *Izydzie* wyliczone. Wystawianiem ich zatrudni się w Warszawie fabryka żelaznych wyrobów PP. Evensa i Morrisa przy Ulicy Sto Jerskiey.

Aparat gorzelniany Pistoryusza, dla swoich szczególnych zalet, wielką wszędzie zyskał wziętość: ale niebył wolnym od wady, która wszystkim tym zaletom niemało uymowała wartości; okowitka na nim pędzona, powszechnie trąci właściwą mu odrazą. P. Rutkowski Warszawianin, będąc użytym do urządzenia gorzelni w *Małcywsi* pod Płockiem; wspólnie z P. Adolfem, maiącym fabrykę kotlarską w Warszawie przy Krasińskich ogrodzie, który dla tey gorzelni, aparat Pistoryusza zbudował, dla zaradzenia tey wadzie, przydali skrzynię z węglami drobno potłuczonemi, przez które para alkoholiczna przechodzić musi. Właściciel pomienioney maiętności przyświadczył na pismie, iż ten środek okazał się zupełnie skutecznym, i wódka czysta bez przykrego zapachu odchodzi.

W. J.

W temże piśmie peryodycznem *Izys* czytamy wiadomość o niektórych, wynalazkach, iako to:

Piec pokoiowy znacznie opału oszczędzaiący. — Doktór Binge w Rendsburgu, w Holsztyńskiem, ogłosił przy końcu roku 1823, iż wynalazł bardzo prostą i tanią machinę, z żelazney blachy do ogrzewania pokoiowego powietrza, którą osadziwszy w piecu z paloney gliny (kafli lub cegieł) pokoie nie tylko daleko prędzey, iak za pomocą pieców żelaznych ogrzać, ale przynaymniey trzy czwarte części opału oszczędzić można. To nadzwyczaynie wielkie oszczędzenie

ztąd pochodzi, że się powietrze pokoiowe pierwey, niżeli sam piec ogrzewa. Machina ta może bydź i do pieców żelaznych użytą, i w tych pod bnież przyczynia się do prędszego ogrzania pokoiów i oszczędzenia połowy dla nich zwyczaynie potrzebnego opału. Machinę tę każdy kowal zrobić może. Ktoby sobie życzył posiadać opis iey i rysunek, gotowym się oświadczył wynalazca udzielić mu takowych, za listowem przynaymniey do Hamburga frankowanem zgłoszeniem się do niego, z dołączeniem iednego luidora.

Nowe Stoliki. — W Paryżu robią teraz stoliki z żelaznemi nogami, które przednieyszemi gatunkami drzewa wykładaią. Stoliki takowe łączą w sobie lekkość z trwałością i miłą przyiemną powierzchowność.

Papier, na którym pisać można wodą. — Pani Coulon w Paryżu przedaie teraz papier, szczególniey dla podróżnych dogodny, na którym za pomocą zwyczaynego pióra, zamoczonego tylko w wowodzie, lub zwilżonego śliną pisać można. Pismo nie może bydź zmazanym, i tak iest czarne iak od zwyczaynego atramentu. Domyślaią się, iż papier takowy potarty iest bardzo delikatnym proszkiem, który za przylaniem wody, w atrament się zmienia.

Przenoszenie domów murowanych. — Przed kilku laty ogłosiły Gazety szczególnieyszy w północney Ameryce zrobiony wynalazek przenoszenia domów murowanych piętrowych z mieysca na mieysce; przy czem robiły wniosek, iż tym sposobem możnaby prostować krzywe i rozszerzać ciasne w dawnych miastach ulice. Czytelnicy zwykle ściągali na to ramionami i trzymali za żart takie doniesienie. Lecz teraz piszą znowu z północney Ameryki, iż tam obecnie powszednią iest rzeczą, domy murowane za pomocą wind do góry podnosić i na wałkach w inne mieysce przetaczać. W Nowym Iorku nieiaki Szymon Brown przeniosł tym sposobem blisko 20 domow po naywiększey części z cegieł murowanych, między któremi ieden na 3 piętra wysoki, 25 stóp długi, a 45 szeroki. Koszta przeniesienia są bardzo znaczne i wynosiły przy powyższych domach połowę ich wartośc.

Prędkie zrobienie masła. — Wlawszy iedne lub dwie łyżeczek wódki Francuzkiey do śmietany w maślnicy, pewnym bydź można, iż masło prędko się zrobi.

Z Petersburga d. 18 Lutego d. K.
(Z Kuryiera Litewskiego.)

Vice - Admirałowie Szyszków i Crown, zostali wyniesieni na Admirałów. Pierwszy zostaie przy sprawowaniu teraźnieyszych obowiązków, a drugi na flocie.

Panny Maryia Uszakowna i Elżbieta Bohdanowna, mianowane Pannami honorowemi J. C. W. Wielkiey Xiężney Heleny.

Rzeczywisty Radca Stanu, Wałujew, mianowany Szambelanem Dworu Jego Cesarskiey Mości.

Gazeta Senacka z dnia 16 Lutego ogłosiła Naywyższe Ukazy Jego Cesarskiey Mości, podług których:

Dnia 22 Stycznia, Naywyżey potwierdzeni Prezesami Sądu głównego Gubernii Podolskiey, 1go Departamentu, Radca Dworu Xiążę Zacharyasz Abime-

lik, a 2go Departamentu Pulatycki.

Dnia 28 Stycznia, Prezesem Sądu Izby Cywilney Chersońskiey, mianowany Radca kollegialny Połtawców, dotąd Radca Sądu Izby Ciwilney Słobodzko-Ukraińskiey.

Dnia 3 Lutego, Cesarz Jegomość uwalniaiąc zupełnie ze służby Sekretarza 1go Departamentu Rządzącego Senatu, Radcę Stanu Federowa, na własną iego prośbę, dla starości i słabego zdrowia, w nagrodę 40toletniey służby, chwalebnie sprawianey, raczył rozkazać wypłacać mu po 1500 rubli pensyi dożywotniey, a na iego mieysce do sprawowania obowiązków Sekretarza przeznaczony Radca tytularny Wiliński, z pensyią etatową.

D. 8 Lutego. Zostaiący w obowiązku Mistrza Dworu, Rzeczywisty Radca Stanu, Mikołay Xiążę Dołh ruki, mianowany Mistrzem Dworu Jego Cesarskiey Mości.

Teyże daty. Kamerjunker Assessor kollegiialny Sergiusz Xiążę Gruziński, mianowany dożywotnim Członkiem Izby fabryki broni, z pensyią do mieysca przywiązaną.

Z Paryża d. 15 Marca.

Dziennik Gwiazda ogłasza rozpuszczoną wiadomość o zebrać się maiącym w Paryżu Kongressie względem południowey Ameryki, za zupełnie zmyśloną.

Pogrzeb zmarłego tu niegdy Arcykanclerza państwa, Xcia Cambaceres, który oprócz nauki prawa posiadał bardzo łagodne obyczaie, był nader okazały. Przed południem wystawione były zwłoki na widok publiczny, a w południe rozpoczęła się exportacyia, ktorey assystowało 300 ludzi liniiowego woyska i kompanija inwalidów. Około karawanu szło 200 ubogich ze świecami, za nim trzey urzędnicy zmarłego nieśli na poduszkach iego ordery, potem szli krewni i przeszło 1000 osob, pomiędzy ktoremi znaydowali się wszyscy Marszałkowie Francuzcy, Xże Talleyrand, wielu Parów, i t. d. orszak kończyło znowu 300 liniiowey piechoty. W kościele parafiialnym zmarłego kirym obitym, postawiona została trumna na katafalu przy ozdobionym iego herbami, i t. d. Lecz zaledwo połowa pogrzebowego orszaku pomieścić się mogła w kościele. Po odprawionem nabożeństwie włożono znowu trumnę na karawan i powieziono na cmentarz Oyców Lachaise, gdzie w murowanym grobie złożoną została. Na cmentarz iechało za zwłokami 17 żałobnych i przeszło 150 innych powozow.

Cambaceres wielkim swoim maiątkiem tak rozrządził: Brat iego dostaie 12,000 Fr. rocznego dochodu i 40 bankowych akcyy; dway iego synowie są głownemi dziedzicami; naystarszy bierze dwie, a młodszy iedną trzecią część maiątku. Oprocz tego starszy (25 lat maiący, zięć Dyrektora banku Th[illegible]) dostaie 250,000 Fr. rocznego dochodu, wspaniały pałac i w ruchomościach 80,000 Fr. Młodszy liczący 21 lat dostaie 150,000 Fr. rocznego dochodu. Siostrze swoiey Pani Gilles odkazał do życia wieś czyniącą 5000 Fr. dochodu i 40 bankowych akcyy; wnukowi swemu starszemu Gilles prawem dziedzictwa rzeczoną wieś i 80,000 Fr. w gotowiznie; młodszemu wnukowi Gilles 60,000 Fr. a wnuczce Pannie Gilles 6000 Fr. Inney wnuczce, Pani Delaine, 130,000 Fr. Mowią iż przy zamężciu otrzymała podobnąż sumę

mę. Oprócz tego poczynił następuiące poiedyncze odkazy: Baronowi Seguier, Prezesowi sądu 1000 Fr. dochodu; Sekretarzowi swemu Lavollée, który go na iego wygnaniu nie opuścił, 2500 Fr. dochodu i kilka kanałowych akcyy, a obu iego synom po 1500 Fr. dochodu; każdey parafii w Paryżu po 50 Fr. a filiialnym kościołom po 150 Fr. dochodu; kapitule w Montpellier, mieście urodzenia swoiego 3000 Fr. dochodu; swemu wuiowi Pułkownikowi Carion Nizes 500 Fr. dochodu i 1000 Fr. w gotowiznie; pierwszemu kamerdynerowi 1000 Fr. dochodu i 1000 Fr. w gotowiznie; nakoniec wykonawcy testamentu P. Thibon kosztowną tabakierę w wartości 6000 Fr. — Cambaceres pracował oddawna nad swoiemi Pamiętnikami, które Sekretarz iego Lavolée ma uporządkować i do druku oddać.

Przemysł rozciąga się teraz na różne dotąd nie znane w kraiu drogi: assekuracyyna przeciw gradobiciu kompaniia złączyła się z ogniową i utworzyły przez akcyie potrzebny kapitał. Plan obu iest drukiem ogłoszony. Rząd przydał dyrekcyi każdey kontroluiącego kommissarza. Do robienia kanałów połączyły się podobnież pod dozorem kommissarzów Królewskich 3 akcyiowe kompanije. Wszystkie te towarzystwa muszą na końcu roku stan swóy wykazać rządowi xiążkami swoiemi.

— Dnia 16. —

Minister stanu Hr. Vaublanc wydał w tey chwili uwagi nad teraźnieyszem stanem handlu Francuzkiego, w których z udowodnieniem okazuie, że w r. 1822 w porównaniu r. 1787 mnieyszył się wywóz z portów Francuzkich o 37 od sta, a opłata za przewoz na okrętach prze zło o 69 od sta. W r. 1822 od 108 znakomitszych kupców w Bordeaux podpisana prośba podana została izbie Deputowanych, w którey wyrażono: "W Porcie naszem tak wielka panuie teraz nieczynność, iak podczas wstrzymania przez Bonapartego zagranicznego handlu! W chwili gdy to piszemy, nie iest w warsztacie naszem ani ieden okręt budowany, a znaczna liczba zdatnych do dalekich podróży morskich stoi bez ładunku w porcie i gnie! Nie lepiey także idzie w innych wielkich portach kraiu naszego. W Hawrze, Nant, Marselii ustał zupełnie handel.„ Deputowany od ostatniego miasta, P. Straforello, rzekł z powodu powyższey prośby w izbie deputowanych: "Cudzoziemcy później czy prędzey odbiorą nam cały handel! Właściciele plantacyy w naszych osadach muszą teraz sześć razy większe opłacać od cukru podatki, niżeli przed rewolucyią; tak iż po odtrąceniu kosztów na uprawę i fabrykacyią cukru nie pozostaie im zysku na cetnarze iak 16 Fr. i 65 cent. i oprócz tego ubytku dawnego dochodu musi mieszkaniec Gwadelupy cztery razy, a mieszkaniec Martyniki pięć razy większe opłacać mieyscowe podatki, niż przed rewolucyią.„ — Stan kupiecki Hawru okazał zaświadczeniami i kwitami, że od paki chustek do nosa, która podług rachunku wysełaiącego warta 975 Fr. zapłacić potrzeba cła 660 Fr. nizeli kupcowi wydaną zostanie. Handel płótnami, przez który prządzarze i tkacze w północnych naszych prowincyiach za robotę rocznie do 20 mill. Fr. zarabiali, prawie ustał, iak dozwolono wprowadzać płótna z Flandryi. Mamy w kraiu na-

szem machiny do przędzenia, a wszelako zapłaciliśmy Anglii w latach 1820 i 1821 za cienką przędzę baweiny 163 mill. Fr. Tyle wyszło z kraiu pieniędzy, co powinno było bydź w kraiu zarobionem. W fabrykacyi iedwabiu, ieżeli tak daley iak teraz postępować będziemy, wyprzedzi nas wkrotce Angliia; gdyż liczba robotników około iedwabiu wynosi blisko pół milliiona, a wartość wyrobionych przez nich towarów do 250 mill. Fr. Zkądże pochodzą wszystkie te różnice i niestósunki? zapytuie się Minister Vaublanc i odpowiada: Oto ztąd, że my usiłuiemy wszystko przez podatki osięgnąc, a o rolnictwie i handlu nie mamy należytego wyobrażenia, i w stanowieniu cła i innych ustaw handlowych nie zasięgamy rady ludzi doświadczonych, ale tylko teoretyków. W Anglii dzieie się inaczey; Parlament nie przystąpi do stanowienia podobnych rzeczy poki wyznaczona kommissyia nie zasięgnie zdania wiadomych rzeczy kupców i zda o tem sprawę; u nas zaś przestaią na zdaniu Dyrektora ceł, który nie zna nic więcey, iak sprawdzanie reiestrów celnych.

Dzieło o Religii Beniamina Constant, nad którym 30 lat pracował, wyydzie w Październiku w 3 częściach z druku.

Od granic Hiszpańskich d. 9 Marca.

O godzinę drogi od Barcelony (iak dziennik Paryzki donosi) zamordowano okrutnym sposobem Porucznika Blanco i 16toletniego kadeta z pułku Nawarry. Ostatni żył ieszcze kilka godzin i zeznał, iż żołnierze roialistów są iego i towarzysza mordercami. Pułkownik Blanco, brat zabitego, oświadczyć miał z tego powodu Baronowi Eroles, iż w Barcelonie sądzi się tylko bydź bezpiecznym i miasta tego nie opuści.

Biskup Barcelony czyni wielkie zmiany względem nauczycielów publicznych. Professorowie ekonomii polityczney, literatury i historyi, wszyscy zakonnicy, odesłanemi są do swych klasztorów. Takiż los spotkał X. Estrada, który naypierwszy zaprowadził w Hiszpanii szkołę głuchoniemych.

Z Madrytu d. 6 Marca.

N. Król udzielił Królewicowi Portugalskiemu Sebastyanowi godność Infanta Hiszpańskiego. J. K. M. mianował iuż nowe członki rady stanu w mieysce oddalanych, i zdaie się, że po tey zmianie nastąpiła także zmiana w maxymach rządu; czytamy bowiem w gazetach tuteyszych okólny rozkaz Prezesa rady Kastyliyskiey do wszystkich władz, aby pod surowemi karami zabroniły zniewag, na które dotąd stronnicy byłey konstytucyi wystawionemi byli. Tak powszechne rozporządzenie było nader pożądane, ile że słyszemy o wielu smutnych zdarzeniach pochodzących z fanatysmu i prywatney zemsty. Niedawno pewien człowiek posprzeczał się z golarzem o polityczne przedmioty, ale rozeszli się bez dalszey następności. W trzy tygodnie potem wszedł ten człowiek, zapomniawszy zapewne o polityczney sprzeczce, do swoiego przeciwnika i żądał bydź ogolonym. Ten wziął się zaraz do golenia, ale gdy przyszło do ogolenia szyi przerznął mu zimną krwią gardziel. Zabóyca został wprawdzie zaraz uwięziony, ale tak niesłychana zemsta iest zawsze oburzaiącą.

Politycy nasi zmieniaią znowu Ministeryium. Posła naszego w Petersburgu przeznaczaią na pierwszego Ministra na mieysce Hr. d' Ofala, Campana na

Ministra woiennego, Mata-Florida sprawiedliwości, a Zea na wewnętrznego. Margr. Almena miewa częste posłuchania u Króla i słychać, iż J. K. M. żąda podania sobie środków do zaradzenia teraźnieyszemu stanowi Hiszpanii.

D. 29 Lutego przyprowadzono tu do 15 rozbóyników drogowych, którzy prawie wszyscy są byłemi milicyiantami. Pomiędzy niemi znaydował się szpieg konstytucyionistów, przy którym znaleziono ważne papiery.

Z Gibraltaru i Kartageny piszą, że Algierczykowie przyprowadzili do Oran 7 ładownych towarami Hiszpańskich okrętów; inny ścigany przez nich okręt eskadra Niderlandska uratowała.

Z Portugalskiey Ameryki wyszły okręt i do Hawru przeznaczony, zawinął do Vigo. Znaydowało się na nim przeszło 20 podróżnych oboiey płci, a pomiędzy niemi były deputowany Bonifacios z Rio-Janeiro wygnany. Okręt odbywać musi kwarantannę; aże płynie pod banderą Brazyliyską, od naszego rządu nieuznaną, z rozkazu Gubernatora nie będzie i po odbyciu iey wypuszczony.

Z Londynu d. 12 Marca.

P. Grattan wniosł d. 9 b. m. do niższey izby Parlamentu prośbę od Rzymsko-Katolickiego Duchowieństwa Jrlandskiego, użalaiącego się na teraźnieyszy sposób uczenia dzieci, w którym nakazane iest dzieciom Katolickim czytanie Biblii, co iest od Kościoła Katolickiego zabronionem, poniewaz niedoświadczony umysł wprowadzić może w mylne tłumaczenie sobie słowa Bożego. Podpisali tę prośbę Prymas i 7 innych Biskupów. P. Grattan oświadczył, iż wniesie o wyznaczenie Kommissyi do rozpoznania sposobu uczenia w Jrlandyi. — P. Goulburn uznawał prośbę bydź niesłuszną, i oświadczył się przeciw oddzielnemu sposobowi uczenia dla Katolików i Protestantów, gdyż spólność nauki iest dla obu wyznań w Jrlandyi nayużytecznieyszą. PP. Blunket, Beher, Peel takiegoż byli zdania. Nakoniec izba nakazała złożyć prośbę, wydrukować i członkom rozdać. P. Mackintosh doniósł potem, iż wniosek swóy względem spraw południowey Ameryki, odłożył do 30. b. m.

Bill znoszący opłatę celną od zagranicznego iedwabiu został powtórnie odczytany. — P. Martin obrońca zwierząt żądał, aby wyznaczona była kara na tych, którzy za nadto konie przeciążaią. P. Hume utrzymywał, iż siły konia niepodobna oznaczyć, gdyż widział na swe oczy iak mały koń nosił ogromnego Lorda Nugent, gdy tymczasem rosły z naypleyszego gatunku nie mógł go unieść. Gdy zaczęto się w tey materyi żywo sprzeczać, wyniesły się członki, tak iż nie pozostała nawet potrzebna liczba 40 i Mowca musiał zakończyć posiedzenie.

D. 11 Lord Russel wniosł prośbę do izby niższey od kilkunastu mieszkańców z Tavistock o zniesienie okrutnego zwyczaiu w Jndyiach palenia żywo żon z zwłokami ich mężów. Izba nakazała tę prośbę wydrukować. — D. 12 przypadało z porządku zdanie sprawy o billu względem buntu; ale przerwał go P. Sykes żalami przeciw używaniu w woysku Angielskim kary kiia, z czego wszczęła się długa sprzeczka i na niczem zkończyła. — Potem na żądanie P. Lushington zamieniła się izba w wydział. Mini-

strowie żądali wyznaczenia 328.000 Fs. na urządzenie wysp Bahama. Sprzeciwiał się temu P. Hume, twierdząc, iż dochód z osad wystarczyć powinien na podobne wydatki. Lecz mimo tego summa ta uchwaloną została, równie iak druga na podobnez cele w Kanadzie, Domingo, Nowey Szkocyi, wyspy Xcia Edwarda, Nowey Wallis, Sierra Leona i Nowey Seelandyi, w ilości 242,329 Fs.

Austryiacki goniec, który tu przybył d. 9 przywieść miał bardzo ważne pisma, i nader spiszno iechał, bo odbył podróż z Wiednia do Kale w 6 dniach.

Podług doniesień rząd Perski urażony iest, że z naszey strony niedopełniono niektórych warunków traktatu.

Podług podanego Parlamentowi rapportu znayduie się tam pod Królewskiem zamknięciem zagranicznego zboża: Jęczmienia 40,091 kwarterów, bobu 10 655, Jndyyskiego żyta 1848, owsa 152, 351, grochu 6558, żyta 3315, pszenicy 461,591 kwarterów. Ostatniey leży w Londynie 164,701 a w Liwerpoolu 77,985 kwarterów. Cena średniego przecięcia była na końcu Lutego: kwarteru pszenicy 64 szylingow 7 penców, ięczmienia 36 szylingów, 7 penców, owsa 25 szyl: 7 penc: żyta 41 szylin: 1 penców, bobu 41 szyl: 11 penców, a grochu 40 szyl: 8 penców.

Doniesienia z Limy pod d. 10 Października zaprzeczaią dawnieyszemu doniesieniu o pobiciu Jenerała Santa-Cruz, owszem twierdzą, że on pobił Hiszpańskiego Jenerała Valdez, i stoi z 9000 ludzi w Arequipa. D. 4 Października 2000 woyska popłynęło z Chili do Peru.

Dnia 1 Stycznia w Port-au-Prince obchodzono uroczyście 21 rocznicę niepodległości Hayti (St. Domingo.) Po dwoch tęgich mowach, które Prezydent i jeden z członków Senatu do ludu mieli. udał się cały orszak z pierwszych władz cywilnych i woyskowych złożony do kościoła, gdzie odśpiewane zostało *Te Deum*. — D. 6 wydał Prezydent odezwę, w którey między innemi wyraził: że obce rządy wzbraniaią się uznać niepodległości Hayti i nie widzi tego inney przyczyny, iak tylko uprzedzenie, że iesteśmy innego koloru, i to wskazuie nam potrzebę bycia w gotowości do bronienia maiątkami i krwią niepodległości oyczyzny naszey, a Bóg Wszechmocny pobłogosławi świętey naszey sprawie. W takich okolicznościach nakazuie się tymczasowo co następuie: 1) Wszystkie narodowe gwardyie po miastach i powiatach maią bydź niezwłocznie zupełnie urządzonemi. Obwodowi dowódcy, którzy, co do ich uzbroienia, stosować się maią do odebranych rozkazów, odprawiać z niemi będą popisy. 2) Wszystkie liniiowe pułki utrzymywane bydź muszą stosownie do przepisu z d. 8 Września 1820 w zupełności. 3) Znayduiąca się w zbroiowniach, twierdzach i innych składach wszelkiego gatunku broń, ammunicyia i potrzeby woienne maią bydź przez dowodców obwodowych szczególniey i często przeglądane i w dobrem stanie utrzymywane, o czem zdawać powinni dokładne rapporta. 4) Rzeczeni dowódcy odpowiedzialnemi są narodowi i rządowi za uskutecznienie ninieyszych rozporządzeń, iako też za wiadomości, które względem powszechnego bezpieczeństwa kraiu powziąść mogą. — W Port-au-Prince d. 6. Stycznia w r. Pańskim 1824, a 21 niepodległości.

(Podp.) *Boyer*, Prezydent.
B. Inginac, Sekr: jen:

DODATEK
DO Nro 26.
GAZETY KRAKOWSKIEY

z KRAKOWA DNIA 31 MARCA 1824 ROKU we SRODĘ.

— Z Krakowa. —

Towarzystwo Dobroczynności

W-nego Miasta Krakowa.

Gdy wielu z Szanownych Obywateli Rzeczypospolitey Krakowskiey dziełąc usiłowania Towarzystwa Dobroczynności ku wsparciu Ubogich w domu schronienia zostaiących, stosuiąc się do okoliczności czasu, udzielania na zasiłek wiktuałów w naturze, iako to: kaszy, mąki, grochu i t. p. chęć swą oświadczyli; przeto Towarzystwo Dobroczynności, przyymuiąc z wdzięcznością to szlachetne oświadczenie, ogłasza, iż prowizor Domu Schronienia Ubogich Pan Kratzer pod dniem dzisieyszym upoważnionym zostaie do przyymowania takowych ofiar za kwitem, z obowiązkiem zdawania rapportów Radzie Ogólney na zwykłych posiedzeniach z ścisłego zarządzania temiż ofiarami podług Instrukcyi sobie udzieloney.

W Krakowie d. 14 Marca 1824.

W Zastępstwie Prezesa
(podpisano) *Nikorowicz.*

Z Saxonii d. 10 Marca.

Królestwo Saskie oczekuie, iż zebrane teraz Stany w Dreznie uchwalą nowy kodex kryminalny gruntuiący się na prawie natury i słuszności, tudzież wydadzą kilka zbawiennych ustaw, iak n. p. o hypotekach i skroceniu konkursów.

Handel w Lipsku zupełnie ustał; wszelako spodziewaią się, iż przez wydaną teraz ustawę, zmnieyszaiącą znacznie opłaty handlowe i zapewniaiącą wielkie swobody przewozowemu handlowi, który chociaż zupełnie upadł, podnieść się przecież znowu może.

Z Rio-Janeiro d. 10 Stycznia.

Senat Brazyliyski oznaymił odezwą z d. 22 Grudnia, że odebrał konstytucyią, ktorą Rada stanu na podanych przez Cesarza zasadach ułożyła; dla skrócenia atoli drogi będzie ludowi na 12 dni do oświadczenia swey woli przedstawiona, i na ten koniec będą dwie xięgi sporządzone, w których zapisywane będzie przyięcie lub nie. D. 7 b. m. wydał

Życzących trzymać Gazetę Krakowską od 1go Kwietnia r. b. uprasza Redakcyia uprzeymie o wczesne się zgłaszanie.

tenże Senat drugą odezwę, w którey wyraził: iż przyięcie proponowaney konstytucyi iest oczewistem życzeniem ludu, a zatem prosić będzie przez deputacyią Cesarza o wyznaczenie dnia do iey zaprzysiężenia. Rzeczona deputacyia wprowadzoną wczoray została do Cesarza.

D. 6 b. m. ogłoszony został następuiący Cesarski rozkaz: „ Gdy nieodzowna obrona oyczyzny, która od nie ubłaganych naszych nieprzyiaciół zagrożoną iest nowym napadem, wyciąga zgromadzenia iak naywiększey liczby woyska w tey stolicy, przeto Cesarz rozkazuie Jenerałowi maiorowi woysk w Minas Geraes, aby 3000 milicyi trzymał w tey prowincyi na każde zawołanie w gotowości do drogi. „ Podobny rozkaz posłany został rządowi prowincyi St. Paula, aby milicyie stały w gotowości do odparcia każdego napadu na brzegi. Uzbroiono działowe łodzie, pozakładano telegrafy z stolicy do nadbrzerzów, i w zbroiowniach i około umocnienia warowni pracuią z pospiechem.

Od granic Tureckich d. 5 Marca.

Wielka zachodzi ciekawość iak pierwsza narada P. Minciaki, o którego osobistem charakterze i bezstronnem postępowaniu ieden tylko głos w Stambule słyszeć się daie, z chorym Reis-Effendem Saida wypadnie. Saida est zręczny i dosyć rozsądny Muzułman, ażeby niemiał przewidywać następności dla Porty z dłuższego opierania się odciągnienia woysk z Xięztw Multan i Wołoszczyzny, iak to w nocie do Austryiackiego Posła, P. Ottenfels pod d. 8 Listopada 1823 wyrażono. Twierdzą nawet, że on oświadczył już dawniey Lordowi Strangford, iż ten krok, którego Rossyia żąda iako zadosyć uczynienie, koniecznie iest potrzebnym. Odezwa zmarłego Maitland z powodu zayścia na Itace, nie zmieniła mniemania Dywanu, że Anglija wspiera Greków. Większe atoli zrobiła na nim wrażenie odpowiedz Senatu Hydryskiego na pismo Europeyskich w Smirnie Konsulów. Senat nietylko przyrzekł, iż przez szacunek dla Chrześciiańskich narodów, szanować będzie odnogę Smirny, ale nadto Konsulowi Francuzkiemu, który kierował temi układami, posłał w podarunku piękną szpadę z złotą rękoiścią i napisem Greckim: „ Bóg i wiara „ szacowaną do 10.000 piastrów.

Lord Biron, który iako członek rady zachodniey Grecyi, zawdział ubior Grecki, złączył się z swoim korpusem w liczbie 500 ludzi z innemi dowodcami i pociągnął przeciw Lepanto. Wielu przybyłych niedawno z Londynu doświadczonych Europeyskich officerów należą do tey wyprawy. Usiłowanie Abalabud Baszy do oswobodzenia od oblężenia Lepanto zostało przez dwa oddziały Greckie pod Kantoniannes zniszczone, i Turków w nieładzie do Tessalii odparto. W Missolungi zostawiono tylko 5 okrętów i 3 palne statki, reszta poszła na morze. Po zwołaniu na ziazd cywilnych i woyskowych naczelników, wiele sobie obiecuią; maią tam bydź dokładnie rozważone działania na przyszłą kampaniią w r. 1824.

UWIADOMIENIE.

W Piątek d. 2 Kwietnia r. b. dany będzie na Korzyść Ubogich przez Towarzystwo Przyiacioł muzyki łącznie z Amatorami w Sali W. Knotza, *Wielki Koncert.*

Dnia 29 i 30 Marca 1824 r.

Cena Zbóż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.	2. Zł. gr.	3. Zł. gr.	4. Zł. gr.
— *Pszenicy*	12 —	11 15	11 —	10 —
— *Żyta*	7 —	6 15	6 —	— —
— *Jęczmienia*	6 —	5 15	5 —	4 15
— *Owsa*	4 —	3 24	3 18	— —
— *Jagieł*	18 —	17 —	16 —	— —
— *Grochu*	8 —	7 15	7 —	6 15
— *Rzepaku*	21 —	20 —	19 —	— —

W Gdańsku dnia 19 Marca.

Łaszt 30 Korcy wynoszący.

Pszenicy	od	Złp.	540	do	720
Żyta	—	—	300	—	330.
Jęczmienia	—	—	240	—	253.
Owsa	—	—	180	—	193.
Grochu	—	—	330	—	360.

Bieg Pieniędzy

W Krakowie d. 29 Marca.

Czer:Zł:Holl: monetą Courant	Złp.	20	gr.	12
Złoty Cesarski	—	20	—	6
Fryd. Pruskie	—	35	—	24
Louidor	—	—	—	—
Złoto frankówki	—	34	—	—
Szeiny Wiedeńskie za 100 .	—	122½	—	—
Złoty ryński Szeinami	—	1	—	22

LOTERYIA KRAIOWA.

W 79 Ciągnieniu dnia 24 Marca r. b. w przytomności osób od Rządu do tego wyznaczonych, wyciągnięte z koła zostały Numera następuiące:

8. 79. 66. 76. 38.

Przyszłe 80 Ciągnienie dnia 7 Kwietnia r. b. przypada.

TEATR NARODOWY.

W Niedzielę dnia 4 Kwietnia danym będzie przez Spiewaków Włoskich połączonych z Artystami polskiemi po raz pierwszy akt drugi wielkiey Opery komiczney, po wszystkich teatrach zagranicznych z naywiększym upodobaniem przyimowaney, z muzyką sławnego teraźnieyszego kompozytora Joachima Rossini, pod nazwiskiem: *Italiana in Algeri*, to iest: *Włoszka w Algierze*. Rozpocznie widowisko arcy zabawna Komedya w 1 akcie z dzieł Moliera wierszem przez F. Kowalskiego przełożona, pod nazwiskiem: *Wykwintne Panienki*.

Dla iak naydokładnieyszego Wystawienia drugiego aktu Opery *Włoszka w Algierze* obeymuiącego w sobie więcey i trudnieyszey od pierwszego muzyki; oraz Wielkiego Koncertu na Piątek zapowiedzianego, Teatr we Czwartek zamknięty będzie. JPani Ricardi w roli Izabelli, w którey ozdobionym Spiewem starać się będzie oddać dokładnie nader piękną kompozycyią ulubionego powszechnie autora, wyręczy słabą na piersi JPanią Cinelli.

UWIADOMIENIE.

C. K. do przedaży Dóbr Skarbowych w Galicyi ustanowiona Kommissyia ogłasza, że w biegu miesięcy Maia i Czerwca 1824 następuiące do Skarbu Kameralnego i funduszów politycznych należące Dobra, przez publiczną licytacyią we Lwowie sprzedawane będą:

1. Trzy oddziały państwa kameralnego Nowegotargu w Cyrkule Sandeckim, składaiące się z szesnastu posad, za cenę fiskalną 62,406 ZR. w monecie kruszcu:
2. Państwo kameralne Grodek, zawieraiące w sobie trzydzieści posad, w Cyrkule Lwowskim położone, w sześciu oddziałach, za summę szacunkową razem wziętą 385.059 ZR. 40 kr. m. kr.
3. Państwo kameralne Jaworów, składaiące się z 2 osad, w Cyrkule Przemyskim położone, w czterech oddziałach, za summę fiskalną razem wziętą 245.530 ZR. 20 kr. w m. kr.
4. Dobra kameralne Grybów, w Cyrkule Sandeckim, z sześciu posad składaiące się, za cenę fiskalną 29,914 ZR. w m. kr.
5. Państwo kameralne Nowy Sandec, składaiące się z 37 posad, w siedmiu oddziałach, za summę szacunkową razem wziętą 82,895 ZR. m. kr.
6. Wsie Widełka, Kupno i Poremby w Cyrkule Rzeszowskim, iako część dawnego państwa Bratkowickiego, za 21,015 ZR. 35 kr. m. kr.

7. Włość kameralna Lubica w Cyrkule Zółkiewskim, za 17,746 ZR. 50 kr. w monecie kruszcowey.
8. Wsie Smorze i Klimiec w Cyrkule Stryyskim, za cenę fiskalną 34,443 ZR. 32 1/2 kr. w m. kr.

Każdy oddział tych Dóbr osobno sprzedawany będzie.

Dnie licytacyi, i rubryki przychodów z tychże odosobnionych Dóbr, wraz z cenami fiskalnemi poiedynczych oddziałów powyższych Dóbr, ogłoszone będą publicznie, osobnemi obwieszczeniami.

Maiącym chęć kupowania wolno iest, opisanie Dóbr i warunki przedaży, w C. Kr. Galicyyskiey Administracyi skarbowych przeyrzeć, równie też na mieyscu, o stanie przedmiotu, licytować się maiącego, przekonać się.

Przed oddaniem Dóbr, zapłacona bydź ma, przy tych Dobrach, gdzie oferta 50,000 ZR. przenosi, tylko trzecia część, a przy innych połowa, reszta zaś podzielona będzie na pięć równych rat rocznych.

Cena szacunkowa tych Dóbr, iest podług naymiernieyszych zasad, to iest z rociu letniego przecięcia dochodów z własney Administracyi tychże, powzięta.

Od C. K. Kommissyi do sprzedarzy Dóbr Skarbowych w Galicyi ustanowioney.

We Lwowie dnia 3 Marca 1824.

DONIESIENIE o *SPRZEDARZY DOBR SKARBOWYCH w GALICYI.*

Dnia 31 Maia 1824 o godzinie 10 przed południem przedawane będą publicznie w Domu Gubernialnym we Lwowie Dobra Skarbowe w Cyrkule Rzeszowskim położone: Widełka, Kupno i Poremby z folwarkiem do tego należącym Germanowka Cena szacunkowa 21,015 ZR. 35 kr. mon: kunw: którey 10ta część przed licytacyią złożona lub zabezpieczona bydź ma iako wadyium.

Rubryki dochodu są: 20,652 dni ciągłych, 9050 pieszych, 235 2/4 kapłonów, 374 kur, 3357 iay, 396 sztuk przędzy z włokna pańskiego, 98 korcy 8 garcy owsa osepowego, 686 ZR. 3 kr. Czynszu gruntowego, i innych, 41 morg. 317 sążni □ pola ornego, 12 morg: 1153 sążni □, łąk 41 morg: 595 sążni □, korczowisk 2058 morg: 985 sążni □ lasu, wreszcie dochod z propinacyi.

Dnia 1 Czerwca 1824 o godzinie 10 przed południem przedawane będzie publicznie w tym samem mieyscu Państwo kameralne Grybów w Cyrkule Sandeckim położone, do którego należy Miasto Grybow i wsie: Siołkowa, Wyzna, Biała, Koniłowa, Binczarowa i Bogusza; tudzież Woytostwa: Wróblówka (Soffinow.)

Cena szacunkowa iest 19.914 ZR. w mon: kon.

Rubryki Dochodu następuiące: 6370 dni ciągłych czworobydlnych, 6802 pieszych, 576 ZR. 11 kr. czynszu w gotowiźnie gruntowego, polowego, ogrodowego, i za przywóz kloców i t. p. 23 morgów 271 sążni □ ogrodów, 295 morg: 246 sążni □ pola ornego, 33 morg: 1323 sążni □ łąk, 13 morg: 1270 sążni □ pastwiska, 1449 morg: 1464 sążni □ lasu, i prawo propinacyi, polowania i młynowego.

W tych dobrach znayduie się także potrzebne zabudowanie mieszkalne, gospodarskie, karczmy, i domy szynkowne.

D O N I E S I E N I A.

Dnia 5 Kwietnia r. b. o godzinie 9tey ranney rozpocznie się w pomieszkaniu podpisanego Notaryusza publicznego przy Ulicy Grodzkiey pod L. 180 Licytacya Obrazów oleynych Włoskich różney wielkości i ceny, przytem Xiążek w rożnych ięzykach i Kart geograficznych. — Krakow dnia 28 Marca 1824.

Ant. Małakiewicz.

Propinacyia, Karczma zaiezdna, Młyn wielki o 3ch kamieniach na rzece Szreniawie ze wszystkiemi rekwizytami, z łąką i gruntem z wygodnemi mieszkaniami z ogrodem na iarzyny, są do puszczenia w Bobinie w Powiecie Szkalbmierskim 5 mil od Krakowa. z wolney ręki; ktoby sobie życzył kontrakt na lat 6 otrzymać, ma się udać do Kamienicy J. W. Siemonskiego w Krakowie pod Nrem 550 a tam informacyią odbierze. Kontrakt można mieć od S. Jana r. b. lub natychmiast od dnia wzięcia.